

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten
Eeva Seppälä

Stockholm
2023-12-14

Vår referens
Patrick Krassén

Dnr
S2023/02799

Remissyttrande

Promemorian *Utfasning av ersättning för höga sjuklönekostnader*

Företagarna har beretts möjlighet att avge remissyttrande om den angivna promemorian. Här följer våra synpunkter.

Sammanfattning av förslaget

Sedan 2010, och i nuvarande form sedan 2015, har arbetsgivare kunnat få ersättning för delar av sina kostnader för anställdas sjuklön. Regeringen har i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1) aviserat att denna ersättning för höga sjuklönekostnader ska avskaffas. I föreliggande promemoria föreslås att detta ska ske vid utgången av juni 2024. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla i fråga om kostnader för sjuklön som har redovisats i arbetsgivardeklarationer till och med redovisningsperioden juni 2024.

Företagarnas inställning

- Företagarna avstyrker förslaget. Kostnaden för sjuklön är ett betydande hinder för småföretag att växa och anställa. Förslaget skulle öka denna kostnad betänkligt.
- De skäl som regeringen anför för ett avskaffande stöds inte av underlagen. De utvärderingar som gjorts av ersättningen nyligen pekar mot behov av utökade kontrollmekanismer, inte ett fullkomligt avskaffande.
- Konsekvensanalysen är bristfällig, i synnerhet avseende effekterna för små företag, vilket även Regelrådet har påpekat i sitt remissvar (2023-11-29). Ingen ordentlig bedömning av alternativa lösningar görs i förslaget.
- Ersättningssystemet bör utvecklas och förbättras, inte avvecklas. Företagarna lämnar förslag om hur det kan ske i detta remissyttrande.

Bakgrund

2010 infördes ett system med retroaktiv ersättning till arbetsgivare som har höga kostnader för sjuklön. Efter karensavdraget har arbetsgivaren ansvar för sjuklön de första två veckorna. Därefter tar Försäkringskassan över ansvaret för ekonomisk ersättning vid sjukfrånvaro. För att lätta på kostnadsbördan särskilt för mindre företag gjordes ersättningen om 2015. Ersättningen beräknas enligt en trappmodell med ett tak på 250 000 kronor per arbetsgivare och år. Under pandemiåren 2020-2022 infördes tillfälliga höjningar i beräkningsgrunderna. Dessa avskaffades i mars 2022.

Ersättningen betalas ut av Försäkringskassan till arbetsgivarens skattekonto det påföljande året, och baseras på uppgifter som arbetsgivaren rapporterat in till Skatteverket. Hantering sker automatiskt och ersättningen gäller för alla arbetsgivare, privata som offentliga.

De offentliga utgifterna för högkostnadsskyddet låg åren 2016-2019 på cirka 0,8-1,1 miljarder kronor per år. Under 2020-2022, då de tillfälliga reglerna gällde, steg utgifterna till 11,8-17,7 miljarder kronor per år. För åren 2023-2026 beräknar regeringen att utgifterna kommer att ligga mellan 1,6 och 2,6 miljarder kronor per år.

Regeringen har föreslagit att ersättningen helt avskaffas från och med 1 juli 2024.¹ De sista utbetalningarna kommer enligt förslaget att ske 2025. Det så kallade särskilda högriskskydd som kan beviljas för personer som på grund av kronisk sjukdom riskerar att ha ett större antal eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod föreslås inte avskaffas.

Granskningar

Tre granskningar av ersättningssystemet har publicerats under 2023, av Försäkringskassan, Riksrevisionen respektive Inspektionen för Socialförsäkringen. Granskningarna sammanfattas nedan.

Ingen av granskningarna förordar att ersättningen för höga sjuklönekostnader ska avskaffas. I samtliga granskningar ges förslag på hur kontrollerna i systemet kan förbättras, för att undvika missbruk och felaktiga utbetalningar.

Försäkringskassan

I promemorian *Felaktiga utbetalningar av ersättning för höga sjuklönekostnader*² från februari 2023 undersöker Försäkringskassan omfattningen av felaktiga utbetalningar under 2021. Resultatet av undersökningen är att 3,2 procent av statens utgifter för ersättning för höga sjuklönekostnader, motsvarande 406 miljoner kronor, hade betalats ut felaktigt på grund av fel orsakade av arbetsgivaren.

Emellertid var det endast 6,9 procent av dessa felaktiga utbetalningar – motsvarande 28 miljoner kronor – som berodde på avsiktlig felrapportering från arbetsgivare. Det rör sig alltså om 0,2 procent av de totala utbetalda ersättningarna som beror på fusk eller annan avsiktlig felrapportering. Basen för bedömningen av vilka utbetalningar som skett på grund av avsiktliga fel baserades därtill på andelen upptäckta felutbetalningar som polisanmälts. Det framgår inte av promemorian hur många av dessa anmälningar som ledde till någon typ av rättslig påföljd.

I promemorian görs ingen skattning av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan. En rapport från Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT) från 2017 omnämns, vilken skattade de felaktiga utbetalningarna till 77 miljoner kronor (motsvarande 8,6 procent av det årets utbetalda ersättningar).

Riksrevisionen

Riksrevisionens granskningsrapport *Lätt att göra fel – systemet för ersättning för höga sjuklönekostnader* presenterades i oktober i år.³ Granskningen är inriktad på huruvida systemets utformning minimerar risken för felaktiga utbetalningar på ett effektivt sätt. Riksrevisionen anför att Försäkringskassans kontroller behöver bli fler och effektivare – bland annat genom ökad automatisering – och samverkan med Skatteverket intensifieras. De riktade kontrollerna konstateras ha haft större träffsäkerhet i att leda till stoppade utbetalningar jämfört med slumpmässiga kontroller. Få kontroller har dock lett till polisanmälningar (och än färre till fällande domar).

¹ [S2023/0299](#)

² [PM 2023:13](#)

³ [RiR 2023:16](#)

I granskningen har Riksrevisionen gjort sticksprovskontroller av 970 ärenden, varav 25 procent anses ha haft felaktiga uppgifter. Det görs dock ingen bedömning av huruvida dessa uppgifter har angivits medvetet felaktigt, eller om de lett till högre utbetalningar än vad som annars hade varit fallet.

Riksrevisionen föreslår att arbetsgivare ska rapportera in fler uppgifter om de sjukskrivna, att ansvaret för beräkningen av sjuklönekostnaden flyttas över till Försäkringskassan, att Försäkringskassan ska ges möjlighet att inhämta fler uppgifter från Skatteverket, och att införande av en sanktionsavgift vid lämnande av oriktig uppgift bör utredas.

Riksrevisionen riktar också kritik mot regeringen för att inte ha följt upp behovet av inrapportering av fler uppgifter, och att inte ha förmått Skatteverket och Försäkringskassan att samverka på ett strukturerat sätt för att kontrollera uppgifter och minska mängden felaktiga utbetalningar.

Inspektionen för Socialförsäkringen (ISF)

I slutet av oktober publicerade ISF rapporten *Ersättning för höga sjuklönekostnader – En granskning av Försäkringskassans arbete mot felaktiga utbetalningar*.⁴ I rapporten framhålls bland annat att det är ett problem ur kontrollsynpunkt att sjuklönekostnaderna inte redovisas på individnivå, utan enbart som totalsumma. En anledning till att redovisning inte sker på individnivå är att regeringen vid systemets införande ansåg att uppgifter om personers sjukdomsläge är känsliga.

Andra aspekter som ISF pekar på är att en relativt hög andel av arbetsgivare inte svarar på Försäkringskassans begäran om komplettering efter granskning, vilket leder till avslag, och att de automatiserade (digitala) kontrollerna som sorterar ut ärenden för manuell granskning i betydligt högre grad leder till avslag än när granskning görs manuellt efter slumpmässigt urval. Det sistnämnda indikerar att ökad automatisering av kontrollerna skulle kunna både öka träffsäkerheten i och minska kostnaderna för granskningarna.

ISF pekar också på att handläggningen av så kallade omlägningsärenden, i synnerhet när de rör små summor, kostar mer i form av utredarnas tid och arbetsinsats än det offentliga sparar genom den nya beräkningen. Vid återkrav under 2 000 kr efter ändring/omläggning har Försäkringskassan bedömt att den kostnaden för den administrativa hanteringen överstiger nyttan, och avskriver därför sådana ärenden.

Av de ovan redovisade rapporterna kan följande konstateras:

- Avsiktligt uppgivna felaktiga ersättningsbelopp är försumbart små, sett till totalen. "Fusket" är således inte ett stort problem.
- Ingen av granskningarna förordar ett totalt avskaffande av ersättningen.
- Det finns skäl att skärpa kontrollerna i systemet för att förhindra felaktiga utbetalningar, men det behöver främst hanteras inom de ansvariga myndigheterna.
- Mycket vore vunnet med ökad automatisering av granskningen.

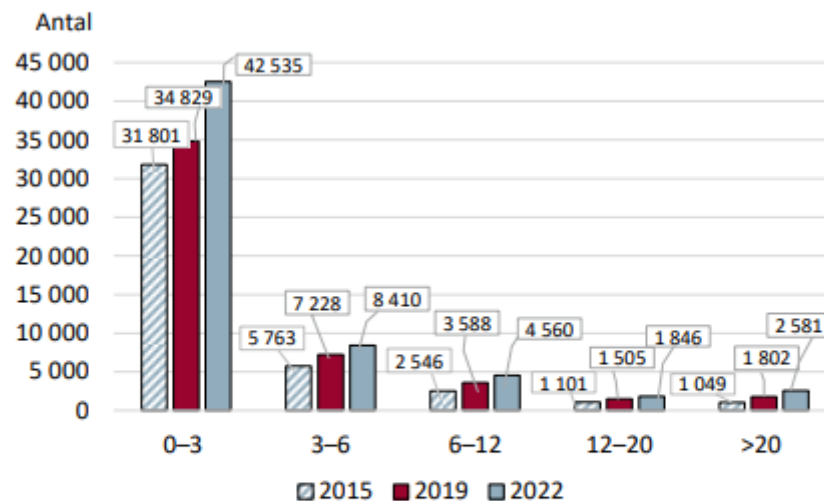
Fördelning av ersättningen

Både regeringen och ISF konstaterar att det är arbetsgivare med årliga lönesummor på 0-3 miljoner kronor som i antal är störst andel av mottagarna av ersättning (se figur 1 nedan). ISF konstaterar, helt korrekt, att detta är förväntat, då antalet mindre arbetsgivare är fler (bland företagen har 96,4% färre än tio anställda). Andelen som erhåller ersättning för höga sjuklönekostnader av dem som rapporterat sjuklönekostnader är också större bland de minsta arbetsgivarna, vilket indikerar att de uppger riktiga

⁴ [Rapport 2023:9](#)

uppgifter (och därmed inte får avslag) i högre utsträckning. Enligt ISF upplever också Försäkringskassans tjänstemän att det är svårare att utreda anmälningar från större arbetsgivare.⁵

Figur 1 Antal arbetsgivare som har fått ersättning för höga sjuklönekostnader, uppdelat på löneklasser (miljoner kronor/år)



Anm. Löneklassema anges i miljoner kronor utifrån hur höga lönekostnader som arbetsgivarna har uppgett i sina arbetsgivardeklarationer till Skatteverket. Statistiken för 2022 innefattar de arbetsgivare som ingick i den årliga körningen 2023, det vill säga månaderna april-december 2022, utifrån att tillfälliga regler som gällde under pandemin gällde under de tre första månaderna 2022.

Källa: Försäkringskassans statistikdatabas, hämtat 13 oktober 2023 för år 2015 och 2019. Försäkringskassans statistik, mottaget 12 oktober 2023 för år 2022. ISF:s bearbetning.

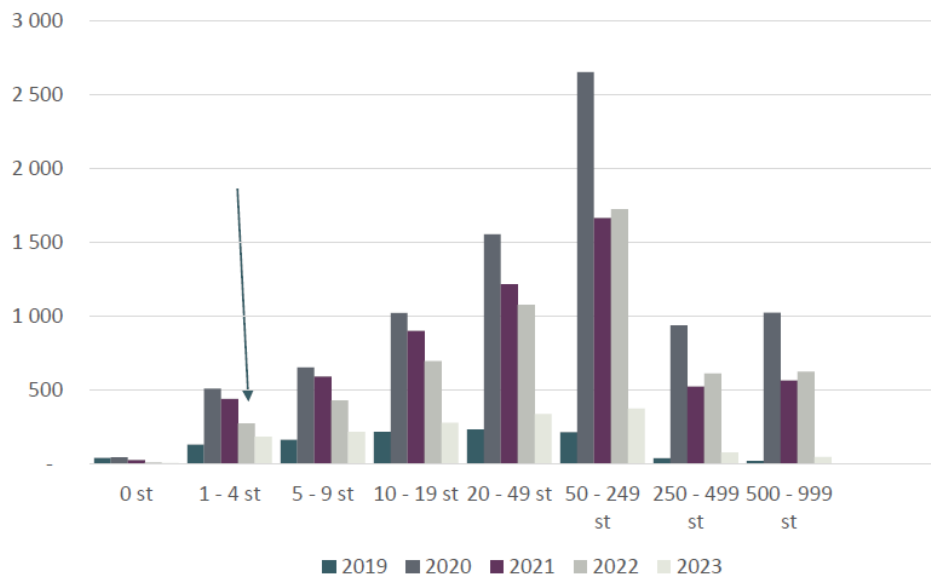
Sjuklönekostnadens betydelse för småföretag

I en nylig granskning som HUI Research gjort på uppdrag av Företagarna, utifrån statistik från Skatteverket, framgår att ersättningen för höga sjuklönekostnader för de minsta företagen (1-9 anställda) 2022 var 707 miljoner kronor (se figur 2 nedan). Då sjuklönekostnaden och ersättningen åren 2020-2022 påverkades av de tillfälliga regelverken under pandemin, är det mer relevant att jämföra med 2019. Ersättningen till företag med 1-19 anställda för 2019 omfattade 413 miljoner kronor. Den totala ersättningen för företag med färre än 50 anställda har också gått ner stadigt sedan 2020.

⁵ Ibid., s. 44-46

Figur 2

Total kompensation för sjuklönekostnader per storleksklass, miljoner kronor



Sjuklöneansvaret är det näst största hindret för företag att anställa och expandera, enligt en undersökning presenterad av Entreprenörskapsforum (se figur 2.1 nedan).⁶ Bland företagare som uppger att de vill anställa uppger två av tre att sjuklöneansvaret inverkar negativt på deras benägenhet att anställa.⁷

FIGUR 2.1 VILKA AV FÖLJANDE FAKTORER ANSER DU GENERELLT ÄR DE STÖRSTA HINDREN FÖR FÖRETAG SOM VILL NYANSTÄLLA OCH EXPANDERA?



⁶ Entreprenörskapsforum, *Återstart, lägre arbetslöshet och högre självförsörjningsgrad*, november 2021

⁷ Företagarna, *Sjuklöneansvar*, 2018

Det är i de små och medelstora företagen som de flesta nya jobb skapas i ekonomin. Det är också dessa mindre företag som drabbas mest av medarbetares sjukfrånvaro – och som har störst risk att en sjukskriven medarbetare inte kommer tillbaka till arbetsplatsen.⁸

Svenskt Näringsliv beräknar att arbetsgivarnas samlade sjuklönekostnad 2023 kommer att uppgå till 33 miljarder kronor.⁹ Det är 9 miljarder högre än 2019. Att i det läget skjuta över hundratals miljoner i ökade kostnader på främst små och medelstora företag, som samtidigt pressas av ökade kostnader på andra områden och vikande efterfrågan i en begynnande lågkonjunktur, skulle hämma jobbskapandet i dessa företag, tillväxten och möjligheten att minska den påtagligt höga arbetslösheten.

Enligt beräkningar från HUI Research utifrån Skatteverkets statistik vore den årliga offentligfinansiella kostnaden för staten att ta över sjuklöneansvaret för alla företag med färre än tio anställda, avräknat dagens ersättning för höga kostnader, 380 miljoner kronor. Detta skulle medföra både minskade administrativa kostnader för de berörda myndigheterna och ökade möjligheter att anställa fler i småföretag.

Att ta bort sjuklöneansvaret för de minsta företagen skulle få vissa konsekvenser, bland annat på neutraliteten mellan företag av olika storlekar och tröskeleffekter. Vill man inte gå så långt som att ta över sjuklöneansvaret för de minsta företagen, kan man reformera dagens modell för ersättning, exempelvis genom att höja gränsvärdena för de större arbetsgivarna eller sänka taket för ersättning. Det skulle minska de offentliga kostnaderna för ersättningen utan att ha påtagligt negativa effekter för mindre företag.

Slutsatser

Av det ovan redovisade konstaterar Företagarna följande:

- Sjuklöneansvaret anses av småföretag vara ett stort hinder för expansion och jobbskapande.
- De granskningar som har genomförts av modellen för ersättning pekar på behov av ökade kontroller och mer myndighetssamverkan, men förordar inte ett avskaffande av ersättningen.
- Avsiktligt uppgivna felaktiga ersättningsbelopp står för en försumbar del av den totala ersättningen.
- Regeringens föreliggande förslag saknar alternativa förslag om hur problemet med felaktiga utbetalningar kan åtgärdas, och är därmed otillräckligt utrett.

Dessa skäl, bland andra, indikerar att ersättningsmodellen borde reformeras, inte avskaffas. Företagarna avstyrker därför promemorians förslag.

Patrick Krassén
Policychef
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

⁸ Försäkringskassan, [2018:1](#)

⁹ [Nya siffror: Företagens sjuklönekostnader skenar](#), 31 oktober 2023